

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

INFORMACJA o WYNIKACH KONTROLI spełniania wymagań ekoprojektu przeprowadzonych przez Inspekcję Handlową

Warszawa, 2014 r.

Informacja o wynikach kontroli spełniania wymagań ekoprojektu¹ przeprowadzonych w 2014 r. przez Inspekcję Handlową

I. Wstęp

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w Unii Europejskiej (UE) stale rośnie. Większe zużycie energii wiąże się z coraz silniejszym uzależnieniem od dostaw surowców, co negatywnie wpływa na środowisko naturalne. W związku z tym konieczne stało się promowanie działań ukierunkowanych na oszczędzanie energii elektrycznej. Jednym z takich działań jest ustanowienie unijnych wymagań środowiskowych, tzw. **wymagań ekoprojektu**, jakie muszą spełniać produkty wykorzystujące energię przed wprowadzeniem do obrotu. Takie podejście ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska naturalnego przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa dostaw energii.

Produkty wykorzystujące energię (elektryczną, paliwa kopalne, odnawialne źródła energii) oraz mające wpływ na jej zużycie oddziałują na środowisko naturalne w trakcie całego cyklu życia, obejmującego: projektowanie, wytwarzanie, użytkowanie oraz gospodarkę odpadami. W większości przypadków produkty zużywające energię o podobnych parametrach funkcjonalnych charakteryzują się zróżnicowanym wpływem na środowisko naturalne. Zmniejszenie oddziaływania na klimat jest możliwe poprzez uwzględnienie w trakcie fazy projektowania produktów wymagań ekoprojektu. Wymagania te określone są na podstawie przeprowadzonej analizy technicznej, ekonomicznej oraz środowiskowej przez ekspertów reprezentujących Komisję Europejską (KE), organy kontroli państw członkowskich, a także przedstawicieli branż przemysłowych, których będą one dotyczyć.

Obowiązkowe wymagania ekoprojektu są ogłaszane w unijnym akcie prawnym, najczęściej rozporządzeniu KE, wydawanym na podstawie dyrektywy ramowej Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią². Rozporządzenia KE są stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, w tym w Polsce.

Od momentu wejścia w życie dyrektywy 2009/125/WE, KE ustanowiła wymagania ekoprojektu dla 22 kategorii produktów wykorzystujących energię (głównie sprzęt

¹ Przedmiotem kontroli były następujące grupy produktów: urządzenia chłodnicze, pralki, suszarki bębnowe, zmywarki, klimatyzatory, wentylatory przenośne, bezkierunkowe lampy do użytku domowego, odkurzacze.

² Dz. Urz. UE L 285 z 04.12.2009 r., str. 10; dalej: dyrektywa 2009/125/WE

gospodarstwa domowego i produkty zużywające energię)³. Określając grupy produktów, dla których powinny zostać ustanowione wymagania ekoprojektu, eksperci KE biorą pod uwagę następujące czynniki: wielkość sprzedaży na terenie UE, poziom zużycia energii, potencjalne korzyści w zakresie ograniczenia zużycia energii elektrycznej. W przyszłości planowane jest objęcie wymaganymi ekoprojektu kolejnych grup produktów takich jak: stolarka okienna, kable zasilające, systemy inteligentnego opomiarowania, pompy wyporowe, systemy kontroli oświetlenia, materiały izolacji cieplnej budynków.⁴

Szacuje się, że dzięki przyjętym regulacjom unijnym poziom zużycia energii elektrycznej w UE do 2020 roku zostanie zmniejszony o 12 proc., w porównaniu do unijnej konsumpcji energii w 2009 roku. Szczegółowe wyliczenia dotyczące prognozowanych oszczędności zużycia energii w UE do 2020 r. przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela „Prognozowane roczne oszczędności w zużyciu energii w kilowatogodzinach (kWh) w UE do 2020 r.”

Grupa produktów objętych regulacją KE	Data uchwalenia wymagań ekoprojektu	Prognozowane roczne oszczędności energii do 2020 r. w kWh
elektryczne i elektroniczne urządzenia gospodarstwa domowego i urządzenia biurowe w trybie czuwania i wyłączenia oraz czuwania przy podłączeniu do sieci	17 grudnia 2008 r.	35 kWh
proste set-top boxy	4 lutego 2009 r.	6 kWh
oświetlenie pomieszczeń biurowych	18 marca 2009 r.	38 kWh
oświetlenie pomieszczeń domowych	18 marca 2009 r.	39 kWh
zasilacze zewnętrzne	6 kwietnia 2009 r.	9 kWh
silniki elektryczne	22 lipca 2009 r.	135 kWh
pompy cyrkulacyjne	22 lipca 2009 r.	23 kWh
lodówki	22 lipca 2009 r.	4 kWh
telewizory	22 lipca 2009 r.	28 kWh
zmywarki do naczyń	10 listopada 2010 r.	2 kWh
pralki	10 listopada 2010 r.	1,5 kWh
wentylatory przemysłowe	30 marca 2011 r.	34 kWh
klimatyzatory i wentylatory przenośne	6 marca 2012 r.	11 kWh
Suma		366 kWh

Źródło: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/ecodesign/product-groups/index_en.htm

II. Założenia kontroli (zakres przedmiotowy i podmiotowy kontroli)

³ m.in.: proste set-top boxy, oświetlenie pomieszczeń biurowych, oświetlenie pomieszczeń domowych, zasilacze zewnętrzne, silniki elektryczne, pompy cyrkulacyjne, urządzenia chłodnicze, telewizory, zmywarki do naczyń, pralki, wentylatory przemysłowe, klimatyzatory i wentylatory przenośne, pompy do wody, suszarki bębnowe, odkurzacze, ogrzewacze pomieszczeń, podgrzewacze wody, piekarniki, płyty grzejne, okapy kuchenne.

⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/documents/eco-design/working-plan/index_en.htm

Produkty niespełniające obowiązkowych wymagań ekoprojektu nie powinny być oferowane na obszarze jednolitego rynku po wejściu w życie dotyczących ich regulacji unijnych. W tym celu zostały powołane w każdym państwie członkowskim UE organy kontroli. W Polsce organami odpowiedzialnymi za kontrolę spełniania wymagań ekoprojektu przez produkty wykorzystujące energię są wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej (IH) oraz Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE).

W pierwszych trzech kwartałach 2014 roku inspektorzy IH przeprowadzili na terenie całego kraju kontrolę spełniania wymagań ekoprojektu. Kontrole zostały przeprowadzone zgodnie z następującym harmonogramem:

- I kwartał 2014 r.: urządzenia chłodnicze, pralki, suszarki bębnowe, zmywarki,
- II kwartał 2014 r.: klimatyzatory, wentylatory przenośne,
- III kwartał 2014 r.: bezkierunkowe lampy do użytku domowego, odkurzacze.

Celem kontroli było sprawdzenie i ocena, czy wprowadzone do obrotu wyżej wymienione grupy produktów są prawidłowo oznakowane oraz, czy towarzyszy im dokumentacja zgodna z wymaganiami określonymi w odpowiednich rozporządzeniach KE. W III kwartale 2014 r. sprawdzono także czy przedsiębiorcy nie wprowadzają do obrotu zakazanych tradycyjnych lamp żarowych oraz halogenowych. W 2014 roku nie przeprowadzono badań laboratoryjnych.

Kontrola spełniania wymagań ekoprojektu polegała na sprawdzeniu czy kontrolowane urządzenia posiadały prawidłowe oznakowanie CE, umieszczone bezpośrednio na produkcie, a w przypadku braku takiej możliwości - na jego opakowaniu lub w towarzyszących dokumentach, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 11 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie procedur oceny zgodności wyrobów wykorzystujących energię oraz ich oznakowania⁵, które wdrożyło do polskiego porządku prawnego dyrektywę 2009/125/WE. Inspektorzy IH sprawdzali także czy została prawidłowo sporządzona przez producenta deklaracja zgodności, potwierdzająca przeprowadzenie procedury oceny zgodności, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 11 ust. 1 i 2 rozporządzenia MG. Ponadto inspektorzy IH sprawdzili czy kontrolowanym produktom towarzyszy odpowiednia dokumentacja, zgodnie z wymaganiami określonymi w poniższych regulacjach unijnych:

- **dla urządzeń chłodniczych** w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 643/2009 z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu

⁵ Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 32, dalej rozporządzenie MG.

Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla urządzeń chłodniczych przeznaczonych dla gospodarstw domowych⁶,

- **dla pralek** w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1015/2010 z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2009/125/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla pralek dla gospodarstw domowych⁷,
- **dla zmywarek do naczyń** w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1016/2010 z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2009/125/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla zmywarek do naczyń dla gospodarstw domowych⁸,
- **dla klimatyzatorów i wentylatorów przenośnych** w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 206/2012 z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla klimatyzatorów i wentylatorów przenośnych⁹,
- **dla bezkierunkowych lamp do użytku domowego** w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 244/2009 z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla bezkierunkowych lamp do użytku domowego¹⁰,
- **dla odkurzaczy** w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 666/2013 z dnia 8 lipca 2013 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla odkurzaczy¹¹.

W 2014 roku kontrolą objęto 254 przedsiębiorców, w tym:

- 126 placówek sprzedaży detalicznej,
- 65 hurtowni,
- 48 sklepów wielkopowierzchniowych,
- 15 producentów.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w III kwartale - 110, następnie w II kwartale - 73 oraz w I kwartale - 71.

III. Szczegółowe wyniki kontroli

⁶ Dz. Urz. UE L 191 z 23.07.2009 r., str. 53

⁷ Dz. Urz. UE L 293 z 11.11.2010 r., str. 21

⁸ Dz. Urz. UE L 293 z 11.11.2010 r., str. 31

⁹ Dz. Urz. UE L 72 z 10.03.2012 r., str. 7

¹⁰ Dz. Urz. UE L 76 z 24.03.2009 r., str. 3; dalej: rozporządzenie nr 244/2009

¹¹ Dz. Urz. UE L 192 z 13.07.2013 r., str. 24

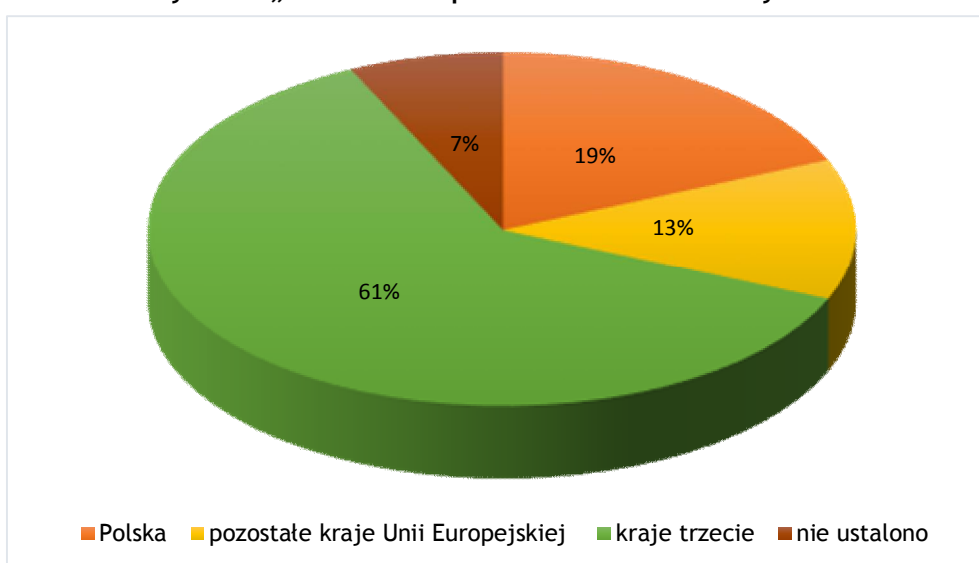
Kontrolą objęto 1 235 produktów wykorzystujących energię, w tym w:

- I kwartale: **343 produktów** (121 pralek, 112 urządzeń chłodniczych, 78 zmywarek do naczyń, 32 suszarek bębnowych),
- II kwartale: **307 produktów** (225 wentylatorów przenośnych¹², 64 klimatyzatory jednokanałowe¹³, 18 klimatyzatorów dwukanałowych¹⁴),
- III kwartale: **585 produktów** (301 lamp LED, 220 świetlówek kompaktowych, 29 tradycyjnych lamp żarowych, 29 ulepszonych lamp halogenowych, 6 odkurzaczy).

Skontrolowane produkty pochodziły z:

- Polski: 229 produktów (19 proc. skontrolowanych),
- pozostałych krajów Unii Europejskiej: 159 produktów (13 proc. skontrolowanych),
- krajów trzecich: 760 produktów (61 proc. skontrolowanych),
- nie ustalono: 87 produktów (7 proc. skontrolowanych).

Wykres 1 „Pochodzenie produktów skontrolowanych w 2014 r.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z kontroli IH

¹² Wentylator przenośny oznacza urządzenie, którego podstawowym zastosowaniem jest wytwarzanie ruchu powietrza wokół ludzkiego ciała lub jego części, celem zapewniania danej osobie komfortu cieplnego, w tym wentylatory przenośne, które mogą spełniać dodatkowe funkcje, takie jak oświetlenie (art. 2 pkt 5 rozporządzenia Komisji nr 206/2012). Przykładowe wentylatory przenośne to wentylatory biurkowe, stojące oraz kolumnowe.

¹³ Klimatyzator jednokanałowy oznacza klimatyzator, w którym podczas chłodzenia lub ogrzewania powietrze wlotowe skraplacza (lub parowacza) jest wprowadzane do pomieszczenia, w którym znajduje się urządzenie i odprowadzane na zewnątrz tego pomieszczenia (art. 2 pkt 3 rozporządzenia Komisji nr 206/2012). Przykładowy klimatyzator jednokanałowy to klimatyzator typu monoblok.

¹⁴ Klimatyzator dwukanałowy oznacza klimatyzator, w którym podczas chłodzenia lub ogrzewania powietrze wlotowe skraplacza (lub parowacza) jest wprowadzane do urządzenia z zewnątrz jednym kanałem i odprowadzane na zewnątrz drugim kanałem, i który jest w całości zamontowany wewnątrz klimatyzowanego pomieszczenia przy ścianie (art. 2 pkt 2 rozporządzenia Komisji nr 206/2012).

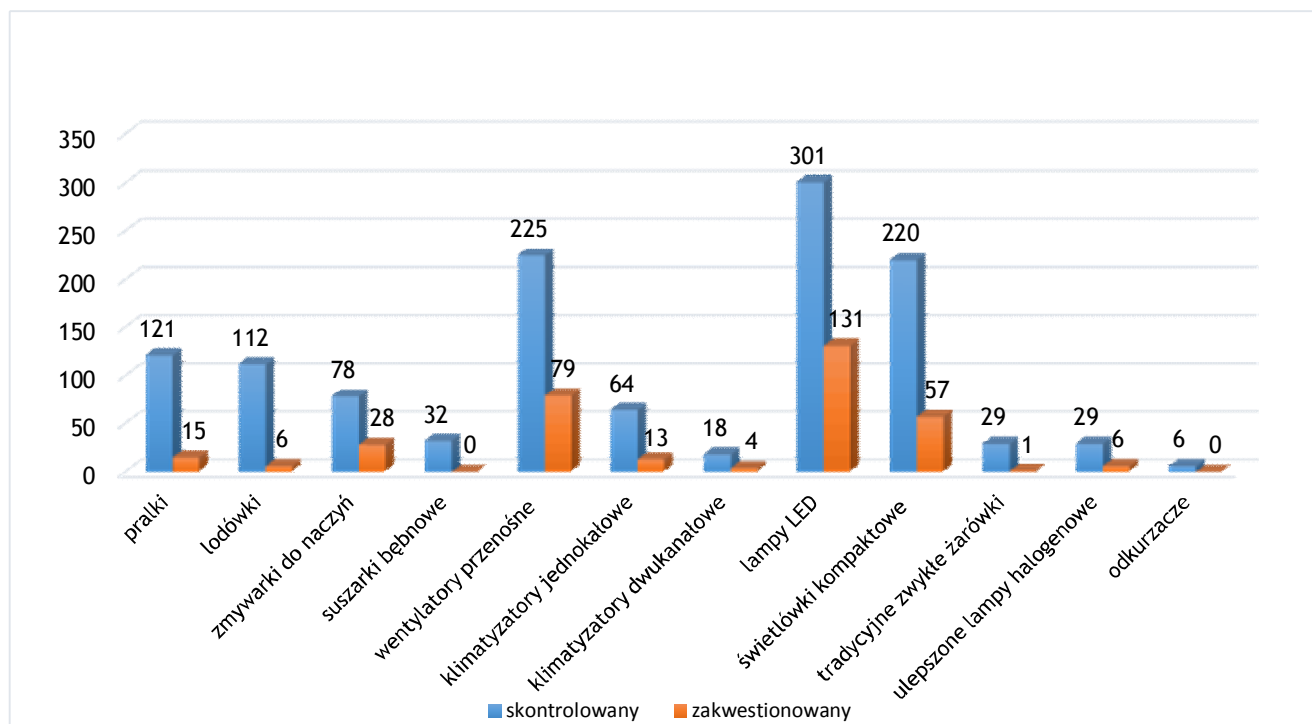
Z przedstawionych danych liczbowych wynika, że prawie dwie trzecie skontrolowanych produktów pochodziło z importu (61 proc.). Co piąty skontrolowany produkt wykorzystujący energię został wyprodukowany w Polsce. W przypadku 7 proc. skontrolowanych urządzeń nie ustalono miejsca ich wyprodukowania.

Łącznie zakwestionowano 342 produkty wykorzystujące energię, które nie spełniały wymagań ekoprojektu (27,7 proc. skontrolowanych), w tym:

- lampy LED (131 produktów),
- wentylatory przenośne (79 produktów),
- świetlówki kompaktowe (57 produktów),
- zmywarki do naczyń (28 produktów),
- pralki (15 produktów),
- klimatyzatory jednokanałowe (13 produktów),
- ulepszone lampy halogenowe (6 produktów),
- lodówki (6 produktów),
- klimatyzatory dwukanałowe (4 produkty).

Zestawienie graficzne liczby produktów skontrolowanych i zakwestionowanych przez inspektorów IH w zakresie spełniania wymagań ekoprojektu w 2014 roku przedstawiono poniżej.

Wykres 2 „Liczba produktów skontrolowanych i zakwestionowanych przez IH w 2014 r.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z kontroli IH

Najwięcej nieprawidłowości wykryto w lampach LED (38,3 proc. zakwestionowanych), wentylatorach przenośnych (23,1 proc. zakwestionowanych) oraz w świetłówkach kompaktowych (16,7 proc. zakwestionowanych). W trakcie kontroli zakwestionowano tylko 1 tradycyjną lampę żarową, która została wprowadzona do obrotu omyłkowo po rozpoczęciu obowiązywania wymagań ekoprojektu. Lampy takie nie powinny być wprowadzane do obrotu zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 244/2009 ze względu na ich niekorzystny wpływ na środowisko naturalne. Tradycyjne lampy żarowe wprowadzone do obrotu przed datą rozpoczęcia obowiązywania wymagań ekoprojektu mogą nadal znajdować się w sprzedaży do czasu wyczerpania zapasów. Tegoroczna kontrola wykazała 28 takich lamp, które mogą nadal być oferowane w sklepach. Wyniki kontroli IH potwierdzają, że przedsiębiorcy przestrzegają wymagań w tym zakresie i nie wprowadzają do obrotu zakazanych tradycyjnych lamp żarowych.

Dwie grupy produktów, w których nie stwierdzono niespełniania wymogów ekoprojektu, to odkurzacze oraz suszarki bębnowe.

Wykryte nieprawidłowości w zakwestionowanych produktach polegały na:

- braku wymaganych informacji na opakowaniu oraz na witrynach internetowych (170 produktów),
- nieprawidłowym sporządzeniu deklaracji zgodności (106 produktów),
- nieprawidłowym sporządzeniu dokumentacji technicznej (78 produktów),
- nieprawidłowym sporządzeniu instrukcji obsługi (39 produktów),
- nieprawidłowym wzorze oznakowania CE (16 produktów),
- braku deklaracji zgodności (7 produktów),
- braku oznakowania CE (1 produkt).

Należy zaznaczyć, że w części zakwestionowanych produktów stwierdzono więcej niż jedną nieprawidłowość.

IV. Działania Inspekcji Handlowej

Ze względu na formalny charakter większości wykrytych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej umożliwili przedsiębiorcom odpowiedzialnym za wprowadzenie tych produktów do obrotu, podjęcie dobrowolnych działań naprawczych¹⁵. Przedsiębiorcy chętnie współpracowali z organami kontroli w celu wyeliminowania niezgodności i poprawiali niewłaściwe oznakowanie lub uzupełniali brakujące informacje w dokumentacji.

¹⁵ art. 40k ust. 2 ustawy z 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności - Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935, ze zm.

V. Działania Prezesa UOKiK

W przypadku 6 lamp LED, z uwagi na niespełnianie wymagań ekoprojektu, Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej przekazał akta kontroli do Prezesa UOKiK celem wszczęcia postępowania administracyjnego. Po przeanalizowaniu akt kontroli Prezes UOKiK uznał za zasadne wszczęcie postępowania administracyjnego wobec importera zakwestionowanych lamp LED. Zakwestionowano następujące elementy: brak na opakowaniu informacji o czasie nagrzewania się lamp do 60 proc. pełnego strumienia świetlnego, brak wskazania liczby cykli włącz/wyłącz poprzedzającej przedwczesny koniec eksploatacji lamp, podanie wartości nominalnej strumienia świetlnego przy użyciu czcionki mniejszej niż użyta do podania nominalnej mocy lampy poza etykietą oraz zadeklarowanie na opakowaniu zawyżonej mocy żarówki równoważnej. Powyższe niezgodności mogą zostać dobrowolnie usunięte przez importera poprzez zmianę opakowania zakwestionowanych lamp LED.

VI. Wnioski

Tegoroczna kontrola spełniania wymagań ekoprojektu przez urządzenia chłodnicze, pralki, suszarki bębnowe, zmywarki, klimatyzatory, wentylatory przenośne, bezkierunkowe lampy do użytku domowego oraz odkurzacze wykazała, że prawie co trzeci skontrolowany produkt wykorzystujący energię nie spełnia wymagań w zakresie oznakowania oraz towarzyszącej dokumentacji.

Najwięcej nieprawidłowości wykryto w lampach przeznaczonych do oświetlenia pomieszczeń domowych. Co trzecia skontrolowana lampa przeznaczona dla gospodarstw domowych nie była zaopatrzona w wymagane informacje na opakowaniu. Ponadto, kontrola witryn internetowych producentów oraz importerów kontrolowanych produktów wykorzystujących energię wykazała, że konsumentom nie udostępniano przed zakupem wszystkich informacji, które mają pomóc im w podjęciu właściwych decyzji zakupowych. Kontrola tradycyjnych lamp żarowych wykazała, że przedsiębiorcy przestrzegają przepisów w tym zakresie i nie wprowadzają do obrotu zakazanych tradycyjnych lamp żarowych. Zdarzają się jedynie sporadyczne przypadki omyłkowego wprowadzenia do obrotu zakazanych tradycyjnych żarówek. Kontrola lamp będących zamiennikami tradycyjnych żarówek (świełówek kompaktowych, ulepszonych lamp halogenowych oraz lamp LED) wykazała znaczny wzrost odsetka stwierdzonych nieprawidłowości w porównaniu z kontrolami przeprowadzonymi w latach ubiegłych (odpowiednio: w 2012 roku 22,6 proc., w 2013 roku - 21 proc., natomiast w 2014 roku - 33 proc.).

Znaczny odsetek nieprawidłowości wykryto także w klimatyzatorach i wentylatorach przenośnych. Ze względu na wysoki odsetek zakwestionowanych lamp przeznaczonych do oświetlenia domowego oraz klimatyzatorów i wentylatorów przenośnych należy prowadzić stały monitoring przestrzegania przez przedsiębiorców wymagań w tym zakresie. Wydaje się, że nieznajomość przez przedsiębiorców odpowiednich regulacji unijnych oraz okresów ich obowiązywania stanowi główną przyczynę wzrostu liczby zakwestionowanych produktów wykorzystujących energię w zakresie wymagań ekoprojektu.

W kolejnych latach planowane są działania kontrolne IH w następujących grupach produktów wykorzystujących energię: odkurzacze, piekarniki, płyty grzejne oraz okapy kuchenne, które zostały objęte obowiązkowymi wymaganiami ekoprojektu.

Data: 20 listopada 2014 r.

Opracowała:

Ewa Barczuk

Starszy specjalista, Departament Nadzoru Rynku